

Hyvinvointivajeesta, työvoimapulasta ja ay-liikkeen valta-asemasta

Julkisuudessa on viime vuosina ollut paljon keskustelua syntyvyyden laskusta Suomessa. Joulukuussa 2019 eronnut edellinen pääministerimme **Antti Rinne** patisti tämän vuoksi suomalaisia jopa synnytystalkoisiin. Samanlaisesti tiedetään, että eläkeläisten määrä ja sen seurauksena huoltovaje Suomessa kasvavat. Tästä huolimatta monet poliittiset tahot ovat sitä mieltä, että ulkomailta muuttajia ei tänne kaivata. Kun huoltovaje kasvaa ja asenne ulkomailta tulijoita kohtaan on usein negatiivinen, herää kysymys, miten suomalainen hyvinvointiyhteiskunta kuvittelee pysyvänsä tulevaisuudessa pystyssä? Ja miten työvoimaa ja erityisesti pätevää työvoimaa riittää tulevaisuudessa kaikille aloille?

Itselleni tulee jäsenyrityksistä paljon yhteydenottoja siitä, että pätevän työvoiman löytäminen on vaikeaa leipomo- ja konditoria-alalle. Eräskin leipomoalan yrittäjä kertoi, että heillä avoimeen leipurin tehtävään haki ensimmäisellä hakukerralla vain yksi henkilö, joka työhaastattelussa ensitöikseen ilmoitti, että hänelle työajaksi sopii vain klo 04-12 ja jatkoi tyyliä ”ota tai jätä”. Tehtävä jäi yrityksessä tuolloin täyttämättä, kun työhaastattelu päättyi lyhyeen. Seuraavalla työnhauulla ilmoittautui jo useampi työnhakija, joista osa oli kuitenkin ilmoittanut, että työhön tuleminen ei onnistu ennen klo 7. Kun pätevän ja ammatillisesti motivoituneen työvoiman saaminen on vaikeaa jo tänä päivänä, voi vain kuvitella, miten vaikeaa se tulee olemaan tulevaisuudessa.

Ehkä ilmastomuutos ja sitä seuraava väestön siirtyminen pohjoisimmille alueille tulee olemaan jonkinlainen ratkaisu työvoimapulaan, mutta vasta vuosikymmenten kuluttua. Tilaa Suomessa tulijoille ainakin riittää. Kun pohjoisemmassa Suomessa liikkuu autolla, siellä ei juuri näe muuta kuin metsää. Kesällä Lapissa vastaan tulee joskus enemmän poroja kuin autoja. Sen sijaan Etelä- ja Keski-Euroopassa ihmisiä riittää. Esimerkiksi Hollannin pinta-ala on 41 543 km² ja siellä asuu yli 17 miljoonaa ihmistä. Belgiassa vastaavat luvut ovat 30 688 km² ja 11,4 milj. ihmistä. Suomen pinta-ala on 338 424 km² ja täällä asuu 5,5 miljoonaa ihmistä. Kun ilmastomuutos etenee, niin

Mutta olisihan se kaiken huippu, jos ay-liikkeen vaatimuksesta vaihdettaisiin vielä valtakunnansovittelijakin.

on selvää, että ihmiset tulevat lähtemään jonain päivänä liikkeelle kohti pohjoisempia ja viileämpiä asuinseutuja. Sen myötä ihmisiä tulee paljon lisää Suomeenkin. Tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen kohteluun perustuva hyvinvointiyhteiskuntamme tuskin tulee muuttoaaltoa kovin hyvin kestäväksi. Nykyisillä ja tulevilla päättäjillä on siis edessä kansalaisten kannalta monien inhottavien ratkaisujen tekeminen.

Mutta miten poliitikot voivat tehdä uudistuksia, kun mikään ei saa muuttua, paitsi erilaisten etujen lisäämisen suuntaan? Ja jos poliitikot edes yrittävät tehdä työelämää koskevia uudistuksia, heidän poliittinen suosionsa katoaa nopeasti, kuten viime hallituskaudella hyvin nähtiin. Itse arvelen, että Suomessa tulee menemään hyvin niin kauan, kuin valtakunnan hallituksella/eduskunnalla sekä työnantajilla on varaa antaa periksi. Mutta eri asia on, mitä Suomessa tapahtuu sitten, kun ei ole enää varaa antaa periksi. Suomalaiset olivat vuosikymmen sitten hyviä neuvomaan velkakriisissä olevia kreikkalaisia siitä, miten heidän tulee hyväksyä varallisuutensa väheneminen. Jokainen voi miettiä, miten

suomalaiset reagoisivat vastaavanlaisessa tilanteessa, jos muut EU-maat vaatisivat jotain vastaavaa meiltä.

Ay-liike tuskin ainakaan hyväksyisi mitään muutoksia, olisi taloudellinen tilanne lähes millainen tahansa. Tasaiseen taittiin, lähes vuosittain, se näyttää valtakunnan hallitukselle ja/tai työnantajapuolelle ”kaapin paikkaa”. Kilpailukykysovimukseen liittyvistä Kiky-tunneista (24 tunnin työajan pidentäminen) ja niiden poistamisesta näyttää tulleen ay-liikkeelle vain periaatekysymys, jonka takia ne tulee poistaa kaikilta aloilta. Parhaillaan (18.1.2020) ay-liike arvostelee valtakunnansovittelijaa **Vuokko Piekkalaa** auktoriteetin puuttumisesta ja vihjailee hänen vaihtamisellaan johonkin toiseen henkilöön. Tähän on syynä tietenkin vain se, että valtakunnansovittelijä ei suostu automaattisesti toimimaan ay-liikkeen vaatimalla tavalla. Vuosikymmenten saatossa olen nähnyt, miten ay-liikkeen aikaansaannoksesta työnantajaliitossa vaihdetaan työmarkkinajohtajaa, ja miten heidän vaatimuksestaan yksittäisessä yrityksessä vaihdetaan henkilöstöpäällikköä. Mutta olisihan se kaiken huippu, jos ay-liikkeen vaatimuksesta vaihdettaisiin vielä valtakunnansovittelijakin. Ay-johtajista näyttää tulleen valta-asemansa myötä eräänlaisia ”Suomen oligarkkeja”, jotka viime kädessä kertovat päättäjille, miten asiat Suomessa ratkaistaan. Jos et toimi siten kuin ay-liikkeen johto haluaa, niin ”vaihtopenkki” tai lakot kutsuvat.

On selvää, että ay-liikettä tarvitaan myös tulevaisuudessa, koska ilman ay-liikkeen olemassaoloa monet työnantajat voisivat käyttää valta-asemaansa väärin. Ay-liikkeellä on ollut myös oma tärkeä merkityksensä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisessa. Mutta se, että ay-liike maailman muuttuessa vielä 2020-luvulla pitäytyy tiukasti entisissä asemissaan ei lupaa hyvää nykypäivän nuorille. Ongelmat halutaan näköjään siirtää vain tuleville sukupolville. Eläkkeeltä on sitten helppoa huudella, että ”me osasimme sentään neuvotella”.

Mika Väyrynen